

Asia C-411/19

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

27.5.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Italia)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

16.1.2019

Kantajat:

WWF Italia o.n.l.u.s. ym.

Vastajat:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA (ANAS)

Pääasian oikeudenkäynnin kohde

Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Lazio alueellinen hallintotuomioistuin, Italia, jäljempänä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin) nostettu kanne, jossa vaaditaan kumoamaan toimet, joilla Italian viranomaiset ovat todenneet, että tienrakennushanketta koskeva suunnitelma oli ympäristövaatimusten mukainen.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artiklan nojalla esitetty ennakkoratkaisupyynnö, joka koskee sellaisten Italian lainsäädännön ja hallinnollisten toimien mahdollista ristiriitaa unionin oikeuden kanssa, joiden nojalla tienrakennushanketta koskeva suunnitelma on nyt käsiteltävässä asiassa voitu todeta ympäristövaatimusten mukaiseksi, vaikka eri viranomainen, jonka käsiteltäväksi sama asia oli saatettu aiemmin, oli sitä vastoin ilmaissut kielteisen kannan.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko direktiivin 1992/43/ETY 6 artikla, luettuna yhdessä direktiivin 2009/47/EY kanssa, siltä osin kuin niitä voidaan soveltaa esillä olevassa asiassa, esteenä kansalliselle primaarisäännöstölle ja siihen liittyvälle täytäntöönpanoa koskevalle sekundaarisäännöstölle, joissa sallitaan ylimmän tasoisen elimen, jolla on toimivalta toteuttaa hanketta koskevan alustavan suunnitelman ympäristövaatimusten mukaisuutta koskeva toimi silloin, kun ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriö on antanut perustellun kielteisen lausunnon, hyväksyvän menettelyn ja siten sallivan sen jatkuvan, vetoamalla erittäin tärkeään yleiseen etuun, vaikka ympäristönsuojelusta vastaava valtion viranomainen on katsonut, ettei ministerineuvoston puheenjohtajiston pyytämiä mahdollisia korvaavia ja lieventäviä toimenpiteitä ollut mahdollista toteuttaa hyväksyttävänä olevan hankevaihtoehdon osalta, jonka ympäristövaikutusten arvioinnin osalta on jo annettu kielteinen lausunto?

2) Ovatko edellä mainitut direktiivit esteenä nyt omaksutun ratkaisun kaltaiselle ratkaisulle, jossa hyväksyttäessä sellaista hanketta koskevaa alustavaa suunnitelmaa, jonka osalta on noudatettava ympäristövaikutusten arviointia koskevaa menettelyä, mainitun erittäin tärkeän yleisen edun katsotaan olevan ensisijainen ympäristönsuojelua koskeviin syihin nähden, kun kyseessä ovat ainoastaan hankkeesta aiheutuvat alemmat kustannukset, hankkeen yhteensopivuus myös ympäristöllisten, maisemallisten, historiallisten, kulttuuristen ja sosio-ekonomisten tekijöiden kannalta sekä tarve täydentää Euroopan laajuista liikenneverkkoa eli nyt käsiteltävässä asiassa TEN-T -verkkoa, joka on 11.12.2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1315/2013 määritelty kattavaksi, vaikka on olemassa vaihtoehtoinen ratkaisu, joka on jo hyväksytty ympäristövaatimusten osalta?

3) Onko nyt omaksutun ratkaisun kaltainen ratkaisu, jonka mukaan tiereitin, jota ei ole hyväksytty ympäristövaikutusten arvioinnin osalta – johon kuuluu muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettely – merkitystä ympäristölle koskevat syvällisemmät arvioinnit ja tutkimukset voitiin lykätä lopullista suunnitelmaa koskevaan vaiheeseen, sen sijaan, että hanketta ehdottavalta taholta olisi pyydetty syvällisempiä arviointeja ja tutkimuksia, jotta voitaisiin lieventää vaihtoehtoisen tiereitin, joka on sitä vastoin jo hyväksytty ympäristövaatimusten osalta, taloudellisia ja maisemallisia vaikutuksia, yhteensopiva edellä mainitun unionin säännösten kanssa?

4) Ovatko tällaisissa olosuhteissa ja mikäli ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen liittyvien tilanteiden katsotaan olevan yhteensopivia unionin oikeuden kanssa, edellä mainitut direktiivit esteenä nyt omaksutun ratkaisun kaltaiselle ratkaisulle, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen kyseistä hanketta koskevan alustavan suunnitelman hyväksymismenettelyssä antama kielteinen lausunto, jonka mukaan mainittu hanke ei ole ympäristövaatimusten mukainen, ei ole sitova ja syvällisemmät arvioinnit, jotka liittyvät alueen ympäristönsuojelua ja maisemaa koskevien seikkojen

merkitykseen ympäristölle, erityisesti ympäristövaikutusten arviointi ja nämä vaikutukset korvaavien ja lieventävien toimenpiteiden toteuttaminen, lykätään lopullista suunnitelmaa koskevaan vaiheeseen?

5) Ovatko edellä mainitut direktiivit esteenä nyt omaksutun ratkaisun kaltaiselle ratkaisulle, jonka mukaan hanketta ehdottavan tahon on hanketta koskevaa lopullista suunnitelmaa laadittaessa otettava huomioon eri viranomaisten välisessä kokouksessa alustavan suunnitelman osalta annetut maisemaa ja ympäristöä koskevat vaatimukset, huomautukset ja suositukset, vaikka ympäristönsuojelusta vastuussa oleva elin on todennut tältä osin, ettei hyväksyttävänä olevan vaihtoehdon osalta ollut mahdollista toteuttaa korvaavia ja lieventäviä toimenpiteitä?

6) Ovatko edellä mainitut direktiivit esteenä nyt omaksutun ratkaisun kaltaiselle ratkaisulle, jonka mukaan hanketta ehdottavaa tahoa on lisäksi pyydetty toteuttamaan kyseisen hankkeen ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, johon kuuluu nk. asianmukainen arviointi, joka on laadittava voimassa olevien lain säännösten mukaisesti ja jonka perusteella kyseinen vaikutusten arviointi on tehtävä?

7) Ovatko edellä mainitut direktiivit esteenä nyt omaksutun ratkaisun kaltaiselle ratkaisulle, jossa on yksilöity kolmas osapuoli (Regione Lazio), joka on eri viranomaisena kuin asiasta normaalisti vastuussa oleva taho (ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriön alainen ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta), jonka on tarkastettava ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, joka on liitettävä hanketta koskevaan lopulliseen suunnitelmaan, myös, jotta voidaan yksilöidä mahdolliset korvaavat ja lieventävät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen kyseisen alueen ympäristönsuojelua ja maisemaa koskevien seikkojen suojaamiseksi ja säilyttämiseksi, jolloin ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriön alaisen ympäristövaikutusten tarkastuslautakunnan tehtäväksi on jätetty asetuksen nro 163/06 185 §:n 4 ja 5 momentin nojalla ainoastaan esittää kyseistä tiehanketta koskevassa lopullisessa suunnitelmassa jälkikäteen näkemyksensä siitä, onko mainittuja maisemaa ja ympäristönsuojelua koskevia vaatimuksia noudatettu, mainitun tarkastuksen toteuttamisen jälkeen?

Unionin oikeussäännöt ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7) (nk. luontodirektiivi). Erityisesti johdanto-osan 1, 7 ja 10 perustelukappale sekä 2 artiklan 3 kohta, 3 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 5 kohta ja 6 artikla.

Luonnonvaraisten lintujen suojelusta 30.11.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY. Erityisesti johdanto-osan 6 ja 12 perustelukappale sekä 2 artikla, 3 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 4 artiklan 4 kohta.

Lisäksi viitataan seuraaviin unionin tuomioistuimen tuomioihin: tuomio 21.7.2016, Orleans ym., C-387/15 ja C-388/15, EU:C:2016:583, 32, 35, 36, 39, 40, 43–48, 52–54 ja 57–64 kohta; tuomio 3.4.2014, Cascina Tre Pini, C-301/12, EU:C:2014:214; tuomio 16.2.2012, Solvay ym., C-182/10, EU:C:2012:82, 68–77 kohta; tuomio 21.7.2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini e Eolica di Altamura, C-2/10, EU:C:2011:502; tuomio 24.11.2011, komissio v. Espanja, C-404/09, EU:C:2011:768; tuomio 14.1.2010, Stadt Papenburg, C-226/08, EU:C:2010:10; tuomio 20.9.2007, komissio v. Italia, C-304/05, EU:C:2007:532; tuomio 11.7.1996, Royal Society for the Protection of Birds, C-44/95, EU:C:1996:297.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia palvelu- ja tavarahankintoja koskevista sopimuksista direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY täytäntöön panemiseksi annettu koodeksi – 12.4.2006 annettu asetus nro 163 (Decreto legislativo del 12 aprile 2006, n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE) (jäljempänä asetus nro 163/06). Erityisesti:

- 165 §:n 3 momentti, jossa säännellään infrastruktuureja koskevan alustavan suunnitelman sisältöä ja säädetään muun muassa, että kun hankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi, alustavasta suunnitelmasta on tehtävä myös ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus
- 182 §:n 1 ja 2 momentti, joissa säädetään, että ympäristövaikutusten arviointia koskeva menettely on pakollinen
- 183 §:n 6 momentti, jossa säädetään, että ministerineuvostolla (Consiglio dei ministri) on toimivalta toteuttaa ympäristövaatimusten mukaisuutta koskeva toimi, mikäli ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriö on antanut kielteisen perustellun lausunnon
- 185 §:n 4 ja 5 momentti, joiden nojalla ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta (Commissione di verifica dell’impatto ambientale VIA-VAS) esittää näkemyksensä siitä, vastaako lopullinen hanke ympäristövaatimusten mukaisuutta koskevassa toimessa asetettuja vaatimuksia.

Julkisia hankkeita koskevien investointien arvioinnista 31.12.2009 annetun lain nro 196 30 §:n 9 momentin a, b, c ja d kohdan täytäntöönpanosta 29.12.2011 annettu asetus nro 228 (Decreto legislativo del 29 dicembre 2011, n. 228 – Attuazione dell’articolo 30, comma 9, lettere a), b), c) e d) della legge 31 dicembre 2009, n. 196, in materia di valutazione degli investimenti relativi ad opere pubbliche) (jäljempänä asetus nro 228/11). Erityisesti:

- 1 §:n 1 momentti, jossa säädetään, että ”Ministeriöiden on toteutettava tässä asetuksessa tarkoitettut etukäteen ja jälkikäteen tehtävät arvioinnit, jotta voidaan

taata julkisten ja yleishyödyllisten töiden – – toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten rationalisointi, avoimuus ja tehokkuus – –”

- 4 §, jossa säädetään, että ministeriöiden on laadittava toteutettavuustutkimukset, jotta hankkeille voidaan löytää optimaaliset ratkaisut, joiden avulla voidaan saavuttaa etukäteen tehdyssä arvioinnissa yksilöidyt päämäärät. Sellaisten hankkeiden osalta, joiden arvioidut kustannukset ovat yli 10 miljoonaa euroa, ministeriöiden on esitettävä toteutettavuustutkimuksien liitteessä myös riskien arviointi
- 8 §:n 1–3 momentti, joissa säädetään, että ministeriöt antavat suuntaviivat julkisia töitä koskevien investointien arvioinnista omaan toimivaltaansa kuuluvilla aloilla.

[Asetuksen nro 228/11] 8 §:n 3 momentin täytäntöönpanosta 3.8.2012 annettu ministerineuvoston puheenjohtajan asetus (Decreto del Presidente del Consiglio dei ministri del 3 agosto 2012 – attuazione dell’articolo 8, comma 3, del [decreto legislativo n. 228/11]. Erityisesti 2 §:n 1 momentin b kohta, jossa säädetään seuraavaa: ”yksittäisten töiden etukäteen toteutettava arviointi” on asetuksen nro 228/2011 4 §:ssä tarkoitettua arviointia, joka toteutetaan pääsääntöisesti kustannusvaikuttavuustekniikoilla, ja jonka tarkoituksena on löytää optimaaliset ratkaisut hankkeille infrastruktuureja koskevien tarpeiden arvioinnissa yksilöityjen päämäärien saavuttamiseksi”.

Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun asetuksen 92/43/ETY täytäntöönpanosta 8.9.1997 annettu tasavallan presidentin asetus nro 357 (Decreto del Presidente della Repubblica dell’8 settembre 1997, n. 357 – Regolamento recante attuazione della direttiva 92/43/CEE relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali, nonché della flora e della fauna selvatiche) (jäljempänä presidentin asetus nro 357/97). Erityisesti:

- 5 §, jonka otsikko on ”Vaikutusten arviointi”, ja jossa säädetään seuraavaa: ” –
- 2. Alueellisia suunnitelmia ehdottavat tahot – – toteuttavat – – tutkimuksen, jossa yksilöidään ja arvioidaan vaikutukset, joita suunnitelmasta voi aiheutua alueella, kun otetaan huomioon sen suojelutavoitteet. – –
- 3. Sellaisia hankkeita ehdottavat tahot, jotka eivät liity suoraan tai eivät ole välttämättömiä alueella olevien lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelun tason säilyttämiseksi, mutta joilla voi olla sellaisenaan tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä vaikutuksia itse alueeseen, esittävät vaikutusten arviointia varten tutkimuksen, jolla voidaan yksilöidä ja arvioida – – pääasialliset vaikutukset, joita mainituilla hankkeilla voi olla – – yhteisön tärkeänä pitämällä alueella tai erityisten suojelutoimien alueella, kun otetaan huomioon niiden suojelutavoitteet.
- 4. Sellaisten hankkeiden, joille on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettely – – ja jotka koskevat – – tässä asetuksessa määriteltyjä yhteisön tärkeänä pitämiä alueita ja erityisten suojelutoimien alueita,

vaikutusten arviointi sisältyy edellä mainittuun menettelyyn, jossa tällaisessa tapauksessa otetaan huomioon myös hankkeiden välilliset ja välittömät vaikutukset sellaisille luontotyypeille ja lajeille, joiden osalta on yksilöity edellä mainitut alueet. Hankkeita ehdottavan tahon tätä tarkoitusta varten toteuttaman ympäristövaikutuksia koskevan tutkimuksen on sisällettävä seikat, jotka koskevat hankkeen yhteensopivuutta tässä asetuksessa säädettyjen suojelutavoitteen kanssa – –.

– – –

- 9. Jos suunnitelma tai hanke on aiheutuvien vaikutusten arvioinnin kielteisestä tuloksesta huolimatta ja vaihtoehtoisten ratkaisujen puuttuessa kuitenkin toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset tai taloudelliset syyt, toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava kaikki tarvittavat korvaavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Natura 2000:n yleinen kokonaisuus säilyy yhtenäisenä, ja ilmoitettava tästä ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriölle. – –.
- 10. Jos kyseisillä alueilla on ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppisiä tai lajeja, suunnitelma tai hanke, jolla on arvioitu olevan kielteinen vaikutus yhteisön tärkeänä pitämällä alueella, voidaan toteuttaa ainoastaan sellaisten vaatimusten perusteella, jotka liittyvät ihmisten terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen tai ensisijaisen tärkeisiin suotuisiin vaikutuksiin ympäristöön taikka, Euroopan komission lausunnon mukaan, muihin erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottaviin syihin”
- 6 §, jonka otsikko on ”Erityisten suojelutoimien alueet” ja jossa säädetään seuraavaa: ”1. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat myös direktiivissä 79/409/ETY tarkoitetut erityisten suojelutoimien alueet – –.
- 2. Edellä 4 ja 5 §:stä johtuvia velvoitteita sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettuihin erityisten suojelutoimien alueisiin”.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Azienda Nazionale Autonoma Stradale SpA (jäljempänä ANAS) pyysi vuonna 2015 ympäristövaikutusten arviointia koskevan menettelyn aloittamista sellaisen alustavan suunnitelman osalta, joka koski valtatie nro 675 (jäljempänä SS 675) täydentämistä osalla, joka yhdistää Civitavecchian sataman Orten intermodaalikeskukseen. Pyyntö koski uutta tiereittiä (nk. vihreä reitti), jonka toteuttamiskustannukset olivat ANASin mukaan alhaisemmat kuin toisen reitin (nk. violetti reitti), joka oli jo hyväksytty ympäristövaikutusten osalta.
- 2 Ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriön alainen ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta katsoi vuonna 2016, että vihreään reittiin liittyi eräitä kriittisiä seikkoja ympäristövaatimusten osalta ja se korosti erityisesti, että mainittu reitti

kulkee 14,4 km erityisten suojelutoimien alueella ja sijaitsee alle yhden kilometrin päässä yhteisön tärkeänä pitämästä alueesta.

- 3 Ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta antoi 20.1.2017 edellisessä kohdassa mainittujen näkemysten perusteella kielteisen lausunnon vihreää reittiä koskevasta alustavasta suunnitelmasta ja totesi lisäksi, että aikaisemmin hyväksytyn violetin reitin korkeisiin kustannuksiin liittyvä ongelmat voitiin ratkaista jakamalla se kahteen osaan.
- 4 Presidenza del Consiglio dei Ministri (ministerineuvoston puheenjohtajisto), josta oli asetuksen nro 163/06 183 §:n 6 momentin nojalla tullut ympäristövaatimusten mukaisuutta koskevan toimen toteuttamiseen toimivaltainen viranomainen, pyysi mainitun kielteisen lausunnon jälkeen ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriötä toimittamaan ympäristövaikutusten arvioinnit ja ilmoittamaan mahdolliset korvaavat ja lieventävät toimenpiteet. Ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta antoi 7.7.2017 uuden kielteisen lausunnon vihreästä reitistä ja katsoi, ettei ollut mahdollista ehdottaa ministerineuvoston puheenjohtajiston pyytämiä mahdollisia korvaavia ja lieventäviä toimenpiteitä.
- 5 Viimeksi mainitusta kielteisestä lausunnosta huolimatta ministerineuvoston puheenjohtajisto toteutti 1.12.2017 antamallaan päätöksellä vihreän reitin ympäristövaatimusten mukaisuutta koskevan toimen, ja perusti päätöksensä ”erittäin tärkeään yleiseen etuun”, jonka perusteella oli tarpeen täydentää valtateiden, jotka kuuluvat Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon (TEN-T), joka on asetuksessa (EU) N:o 1315/2013 tarkoitettu kattava verkko, strategisesti tärkeimpiä yhteyksiä. Mainituksessa päätöksessä todettiin myös, että ANASin oli laatiessaan hanketta koskevaa lopullista suunnitelmaa toteutettava kyseisen tiereitin ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, johon sisältyy nk. asianmukainen arviointi, jonka perusteella toimivaltainen viranomainen voi sen jälkeen toteuttaa ympäristövaikutusten arvioinnin (jäljempänä ympäristövaikutusten arviointi) infrastruktuuri- ja liikenneministeriön (Ministero delle infrastrutture e dei trasporti) koolle kutsuman eri viranomaisten välisen kokouksen antamien, maisemaa koskevien vaatimusten, huomautusten ja suositusten mukaisesti.
- 6 Eräät luonnonsuojelujärjestöt ja luonnolliset henkilöt (jäljempänä yhdessä kantajat) nostivat mainitusta päätöksestä ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jossa ne vaativat sen kumoamista.
- 7 Tällä välin ministeriöiden yhteinen taloudellisen ohjelmoinnin komitea (Comitato interministeriale per la programmazione economica; jäljempänä CIPE) hyväksyi 28.2.2018 antamallaan päätöksellä nk. vihreää reittiä koskevan alustavan suunnitelman ja totesi, että Regione Lazionen tehtävänä on tarkastaa ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, joka on liitettävä hanketta koskevaan lopulliseen suunnitelmaan.
- 8 Kantajat riitauttivat viimeksi mainitun päätöksen edellä 6 kohdassa mainittuun kanteeseen lisäämillään kanneperusteilla.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 9 Kantajat väittävät ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa nostamansa kanteen tueksi, että 1.12.2017 annettu päätös, jolla ministerineuvoston puheenjohtajisto toteutti nk. vihreän reitin ympäristövaatimusten mukaisuutta koskevan toimen, on direktiivin 92/43/ETY, joka on saatettu osaksi kansallista oikeutta presidentin asetuksen nro 357/97 5 §:llä, 6 artiklan 4 kohdan vastainen. Mainitun säännöksen mukaan erittäin tärkeitä yleisen edun kannalta pakottavia syitä voidaan pitää ensisijaisina ympäristönsuojelua koskeviin syihin nähden ainoastaan seuraavien kahden edellytyksen täytyessä: kun vaihtoehtoiset ratkaisut puuttuvat ja kun toteutetaan kaikki tarvittavat korvaavat toimenpiteet. Kumpikaan näistä edellytyksistä ei niiden mukaan täyty nyt käsiteltävässä asiassa, ja kantajat korostavat erityisesti vaihtoehtoisten ratkaisujen puuttumisen osalta, että nk. violetti reitti, jonka ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriö ja CIPE ovat jo hyväksyneet ympäristövaikutusten osalta, on nk. vihreän reitin vaihtoehto, jonka avulla voidaan toteuttaa sekä ympäristönsuojelua koskeva yleinen etu että hankkeen toteuttamisen tarpeellisuutta koskeva etu.
- 10 Kantajat väittävät lisäperusteissa, joilla ne täydensivät kannetta, että 28.2.2018 annettu CIPE:n päätös, jolla hyväksyttiin nk. vihreää reittiä koskeva alustava suunnitelma, on lainvastainen siltä osin kuin siinä todetaan, että Regione Lazio tehtävänä on tarkastaa ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, mukaan luettuna ympäristövaikutusten arviointi, joka ANASin on esitettävä yhdessä lopullisen suunnitelman kanssa, ja yksilöidä mahdolliset korvaavat ja lieventävät toimenpiteet. Kantajat toteavat tässä yhteydessä, että Regione Lazio ei voi tarkastaa ympäristövaikutusten arviointia, koska tämä kuuluu ympäristövaikutusten tarkastuslautakunnan toimivaltaan, ja mainittu viranomais on jo antanut siitä lausunnon. Lisäksi kantajat väittävät, että koska mainittu tarkastuslautakunta on jo tarkastanut ympäristövaikutusten arvioinnin, sitä ei voida esittää uudelleen lopullista suunnitelmaa koskevassa vaiheessa.
- 11 Vastaajat tuovat puolustuksessaan esiin seuraavat seikat: a) riitautetut toimenpiteet voidaan oikeuttaa yleistä etua koskevilla syillä, b) ministerineuvoston puheenjohtajisto on nyt käsiteltävässä asiassa käyttänyt sille laissa ylimmän tasoisena elimenä myönnettyä toimivaltaa, c) nk. vihreää reittiä koskevassa suunnitelmassa on tutkittu toteutettavien töiden kustannukset ja hyödyt, d) nk. violetin reitin kustannukset olivat nousseet niin paljon, ettei se ollut enää toteutettavissa, ja e) ANAS on käyttänyt ympäristövaikutusten arviointia koskevalla alalla innovatiivista ja vallankumouksellista lähestymistapaa, jolla voidaan mitata objektiivisesti uuden hankkeen vaikutukset ympäristöllisten, maisemallisten, historiallisten, kulttuuristen ja sosio-ekonomisten tekijöiden kannalta.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 12 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäselvyyttä siitä, onko nk. vihreän reitin ympäristövaikutusten arviointimenettely yhteensopiva viitatus unionin säännösten kanssa.
- 13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tässä yhteydessä, että ympäristövaatimusten mukaisuutta koskeva toimi on toteutettu ja kyseistä tiereittä koskeva alustava suunnitelma on sen jälkeen hyväksytty:
- 14 siten, että yleistä etua, joka liittyy hankkeen pienempiin kustannuksiin ja tarpeeseen täydentää valtateiden, jotka kuuluvat Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon (TEN-T), strategisesti tärkeimpiä yhteyksiä, on pidetty ensisijaisena ympäristönsuojelua koskeviin syihin nähden,
- 15 ottamatta huomioon sitä, että toimivaltainen valtion elin (ympäristövaikutusten tarkastuslautakunta) oli ilmaissut erittäin kielteisen kannan ja todennut, ettei nk. vihreää reittiä koskevalle vaihtoehdolle ollut mahdollista toteuttaa mahdollisia korvaavia ja lieventäviä toimenpiteitä, ja katsonut, että oli olemassa nk. violettiä reittiä koskeva vaihtoehto, joka oli jo hyväksytty ympäristövaatimusten osalta ja josta aiheutuvia kustannuksia voitiin alentaa jakamalla se kahteen osaan,
- 16 siten, että kyseisen tiehankkeen suunnittelua ja toteuttamista koskevan menettelyn on sallittu jatkuvan ja hankkeen ympäristövaikutusta koskevat syvällisemmät arvioinnit, joihin kuuluu erityisesti ympäristövaikutusten arviointi ja (vain) korvaavien ja lieventävien toimenpiteiden toteuttaminen, on lykätty hanketta koskevan lopullisen suunnitelman laatimisvaiheeseen,
- 17 siten, että presidentin asetuksen nro 357/97 5 §:n 2 momentin nojalla on todettu, että Regione Laziolla on toimivalta tarkastaa hankkeen ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, joka on liitetty hanketta koskevaan lopulliseen suunnitelmaan, myös, jotta voidaan yksilöidä mahdolliset korvaavat ja lieventävät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen kyseisen alueen ympäristönsuojelua ja maisemaa koskevien seikkojen suojaamiseksi ja säilyttämiseksi, ja ympäristö-, luonnonsuojelu- ja meriministeriön alaisen ympäristövaikutusten tarkastuslautakunnan tehtäväksi on jätetty asetuksen nro 163/06 185 §:n 4 ja 5 momentin nojalla ainoastaan esittää lopullisessa suunnitelmassa näkemyksensä siitä, onko mainittuja maisemaa ja ympäristönsuojelua koskevia vaatimuksia noudatettu,
- 18 ja siten, että on määrätty, että ANASin on hanketta koskevan lopullisen suunnitelman laatimisvaiheessa otettava huomioon eri yksiköiden välisen kokouksen alustavan suunnitelman osalta antamat maisemaa ja ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset, huomautukset ja suositukset, ja toteutettava lisäksi kyseisen hankkeen ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus, jonka perusteella on toteutettava ympäristövaikutusten arviointi.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin palauttaa lisäksi mieleen vastaajien pääasialliset väitteet ja erityisesti edellä 11 kohdan e alakohdassa mainitun seikan

eli sen, että ANAS on nyt käsiteltävässä asiassa käyttänyt ympäristövaikutusten arviointia koskevalla alalla innovatiivista ja vallankumouksellista lähestymistapaa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tällaisen innovatiivisen lähestymistavan valossa ja koska tästä ei ole erityistä oikeuskäytäntöä, että on tarpeen esittää unionin tuomioistuimelle tähän ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvät kysymykset.

TYÖASIAKIRJA